

Kritik efter storbrand i Karlstad 1875

En hotande eldsvåda utbröt här i staden sistlidna lördag (17 juli 1875) kl. ungefär 3/4 till 12 på dagen uti ett uthus till hr Norbäcks hus i hörnet av Drottning- och Järnvägsgatorna och som inom några få timmar ödelade så väl bonings- som uthusbyggnaderna till trenne tomter som även ett mindre uthus å en fjärde tomt. Det dröjde icke längre än till de första klämtslagen hördes förr än elden redan spridit sig till det ganska stora boningshuset av trä och samtidigt antänt snickaren Anderssons därintill, mot Drottninggatan, stötande tomt vars alla hus inom kort tid voro förvandlade till en brasa. Härefter kom turen till lanträntrmästaren Hultmans hus, som även i grunden nerbrann, samt en u husbyggnad å, kommissionären Gustaf Anderssons tomt, allt detta på cirka 2 ½ timmars tid.

Uthusen till lagman Weinbergs egendom hotades starkt, såsom liggande tätt intill räntmästaren Hultmans tomt, likaså Hypoteksföreningens hus, vars brandmurar, i förening med ett ihärdigt arbete, dock skyddade denna egendom.

Till all lycka blåste en frisk sydvästvind. som jagade lågorna ned mot älven till de mera, dels genom brandmurar dels genom trädgårdar skyddade egendomarna. i annat fall hade icke ens de breda gatorna, Drottninggatan 75 fot, varest Schön & Co:s hus är beläget mitt emot det Norbäckska och varest oljemålningen från fönstren kokade, under det att värmen inne i rummen uppjagades till 65 grader, kunnat räddas. Å andra sidan, eller Järnvägsgatan, 60 fot bred, antändes plankhögar och byggnadsställningar till ett under byggnad varande stenhus, tillhörigt handlanden Christman.

Rörande brandens uppkomst m.m. hölls sistlidne måndag rannsaking inför Karlstads rådhusrätt därvid dock ingen den ringaste anledning till misstanke förefanns att elden skulle vara anlagd eller eljest genom ovarsamt omgående med brännbara ämnen förorsakad. Det enda antagliga tycktes vid denna rannsaking möjligen vara, att någon gnista från köksskorstenen hos snickaren Andersson, varest bakning på morgonen förehafts, skulle kunnat intränga till Norbäcks mitt emot, med öppning försedda, uthus och således vållat antändningen. Men även detta tyckes jävas därigenom, att, då allmänt ansågs att elden först varsnades från ett kontor ovan vedbodarna i uthuset, varest bokbindaren Westberg hade sitt förråd av papp och pappersspån, en lärgosse varit där uppe kort tid förut och utlämnat spån, han varken medhaft eld eller varsnat sådan, vilket dock bort vara händelsen om eld flera timmar förut dit inträngt.

Vid rannsakingen närvor utom husägarna, hyresgäster och tjänstefolk hos dessa, ombuden för städernas allmänna brandstodsbolag för fastigheter och lösören samt ombuden för Skandia och Svea. Härvid upplystes, att Norbäcks egendom var brandförsäkrad i städernas allmänna brandstodsbolag för 34 500 kronor, han bor själv på sin egendom Trangärdstorp och hade således ingen lösöreförsäkring här. Bokbindaren Westberg hade sin lösegendom försäkrad i Skandia för 3 000 kronor; hr P. Aurell i Svea för 3 000; änkan efter slaktaren Lundgren i Svea för 4 000 kr; änkefru Mattson i Skandia för 1 800 kr., var emot förre bokhandlaren Brandt, mademoiselle Bjelkander samt flera andra hyresgäster i detta hus icke hade någonting försäkrat. Lanträntrmästaren G. Hultman hade sin fastighet försäkrad for tillhopa 26 800 kronor, därav 24 300 i städernas allmänna brandstodsbolag och 9 000 kr i Skandia, varest lösegendomen var försäkrad till 15 000 kronor. Målaren Ekstam hade lager och lösöre försäkrade i Skandia för 9 000 kr. och fabrikör Tidholm lösören i städernas lösöreförsäkringsbolag för 3,500 kronor.

Snickaren Andersson hade sin fastighet försäkrad för 7 000 kronor i städernas allmänna brandstodsbolag, varemot lager och lösören ej voro försäkrade. Älven här fanns familjer av

arbetsklassen som icke hade något försäkrat. Kommissionär Anderssons uthus var försäkrat. i städernas allmänna brandstodsbolag för 200 kronor.

För den händelse allmänna åklagaren skulle finna anledning därtill kommer ny rannsaking att hållas måndagen den 2 nästa augusti.

Om man nu måste erkänna att elden svårligen skulle kunnat begränsas inom ett mindre omfång, utan tvärtom kunnat taga ännu större utsträckning, samt att från den högst uppsatte i samhället till den lägste icke sparade sina krafter och en stor del oförskräckt arbetade så att säga i själva elden: ja under bärgningen såg man många våga livet, bland vilka vi här endast vilja nämna en, därför att han var främling. nämligen afrikaresanden hr Axel Ericson. Det är således icke någon person vi vilja klandra, det är ett helt system som visat sig odugligt, nämligen vårt brandväsende och vi kunna oaktat de breda gatorna icke påräkna något skydd, bestode än brandkåren av 2 000 man. Det huvudsakligaste felet är att vatten aldrig finnes att tillgå hastigt nog och sedan sprutorna blivit placerade på olika punkter den ena tar överflöd härav under det att där vatten bäst behöves ej något finnes. Här finnes medlemmar av en avdelning utan chef och utan attiralj, de blanda sig bland andra och arbeta, arbeta oförskräckt, der, varest de anse sig kunna göra största nyttan, men ordningen, sammanhållningen felar och det är under sådana omständigheter för tillfället omöjligt att utöva något chefskap.

För det första måste genom en enkel inrättning tornväktaren kunna kommunicera sig med polisvaktkontoret och tvärtom, och därefter måste, kosta vad det vill, vatten finnas att tillgå på annat sätt än medelst körning. Det finnes tvenne sätt härför: bästa är en vattenledning; det billigaste är större övertäckta reservoarer i alla hörn samt brunnar på alla gårdar, ett sätt, som under den gamla brand- och byggnadsordningens upprättande hos stadsfullmäktige föreslogs, men ej fann nåd.

Under branden anlände hit till staden norska sågverksbolagets vid Skåre utmärkta spruta, liten och lättskött samt försedd även med sugslang; denna sköttes av bolagets arbetspersonal under chefskap av herr förvaltaren Mathiesen och gjorde en utmärkt tjänst. Om stadsfullmäktige skulle lämna tillstånd därtill, vore uppsättandet av en frivillig brandkår på 100 man försedd med en dylik spruta som denna, samt ett par småsprutor, varav den ena finnes, och dessutom 12 st. tunnor på dragkärror, en säkrare borgen för en elds hastiga hämmande än hela den tungrodda kår, som endast vid förut annonserade övningar kan komma avdelningsvis samlad, efter vad det vid eldsvådor alltid visat sig. Det är väl sant, att de friskaste viljorna på detta sätt dragas från den stora brandkåren, men det här alltid visat sig att det just är skyndsamheten som kan förebygga en större olycka, icke mängden av folk.

Rörande byggnadsordningen vilja vi nu endast nämna, att det föreskrivna avståndet mellan trähusbyggnader 20 fot då brandmur icke finnes mellan dessa är allt för litet, synnerliggast då, såsom här, fönster finnas mot gränslinjen. Det borde i detta fall aldrig tillåtas mindre avstånd än 40 fot, eller lika med stadens smalaste gata; är avståndet mindre bör brandmur skilja sådana hus från varandra.

Försäkringsbolaget "Skandia", alltid liberalt vid dylika tillfällen, har genom dess agent härstädes, hr brukspatron Clarholm, till chefen för brandkåren avlämnat 200 kronor till utdelning av belöningar åt dem. om under det ansträngande arbetet utmärkt sig varjämte för den personal, som på ett så berömvärdt sätt skötte sprutan från Skåre, avlämnat 50 kronor.

Under sistlidne måndag spred sig här det ryktet att en större eldsvåda utbrutit vid Edsvalla bruk. Från domkyrkotornet härstädes syntes också en tjock rök uppstiga från det hållet, men enär oss veterligen inga officiella underrättelser härom ingått avhålla vi oss ifrån att meddela de olika enskilda uppgifterna.

Ur Wermlands Läns tidning onsdag den 21 juli 1875

Värmen håller sig nu vid 28 grader i skuggan

Den 24 juli redovisades de belöningar som brandstyrelsen delade ut. Då meddelades också att Edsvalla Bruk brunnit ner. Samma dag fanns följande notis;

Sprutmönstring

I lördags och måndags skedde mönstring med stadens sprutor. Av de 1000 fot i längd anskaffade sugslangar av major Sasses uppfinning sprucko två avsatser till följd av vattnets påtryckning. Man ser därav ytterligare ett bevis på att de klagomål som försports från andra orter över Sasseska slangarna icke varit opåkallade

Avskrivet ur tidningar som finns skannad hos KB för Värmlands Brandhistoriska Klubb